

2071

M.A. (Economics) Fourth Semester
MAECO-403 & 404 [Opt. (iii)]: Research Methods
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 80

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. I which is compulsory and selecting one question from each Unit. Use of non-scientific non-programmable simple calculator is allowed.

x-x-x

I. Attempt any ten of the following:-

- What do you mean by research?
- What do you mean by a citation?
- Differentiate the terms 'references' and 'bibliography'.
- Write the citation for General Theory of Employment Interest and Money in APA format.
- Why pre-testing of questionnaire is prerequisite for a well-structured research design?
- Define Interviewer's bias.
- Discuss the observation method in brief.
- What do you mean by preference scale?
- Do you think sampling is enough for deriving inference about population parameters?
- What do you mean by PPS?
- Differentiate terms non-parametric and parametric test statistics.
- Discuss any one application of Kilmogrov Smimov test.
- How sign test is different from other non-parametric tests statistics?
- Discuss any one use of *F-statistics*.
- What do you mean by Stratum?

(10×2)

UNIT - I

- II. Discuss at least four methods of citation. Use one hypothetical citation from each of the following categories e.g., Journal, Book, Working Paper, Online Source to support your answer. (15)

- III. What do you mean by research design? Discuss the types of research design. (5+10)

UNIT - II

- IV. Discuss the rules for conducting interviews so as to collect data through interview method. (15)

- V. Discuss various types of Questionnaire. (15)

UNIT - III

- VI. Discuss various types of preference scales. (15)

- VII. Discuss various test of the reliability of Data and construct of an index. (15)

UNIT - IV

- VIII. Discuss the applications of:-

- Kruskal-Wallis test
- Z-test

(5+10)

- IX. a) A sample of 8 observations from normal population distribution gives a standard deviation of 10. A second sample of 10 observations from another normal population gives a standard deviation of 5. Is hypothesis of equal variance tenable?

- b) Discuss Sign test and its applications.

(7+8)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਪਾੱਚੁ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਸੇ
ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

**_*_

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਦੁਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕਾ ਉਤਰ ਦੀਜ਼ਿਏ:-

- (ਕ) ਸ਼ੋਧ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ?
- (ਖ) ਤਫ਼ਰਯੋਗ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ?
- (ਗ) 'ਸੰਦਰਭ' ਔਰ 'ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਚੀ' ਸ਼ਬਦੋਂ ਮੇਂ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਜ਼ਿਏ।
- (ਘ) ਏਧੀਏ ਗ਼ਰੂਪ ਮੇਂ ਰੋਜ਼ਗ਼ਾਰ ਬਯਾਜ ਔਰ ਧਨ ਕੇ ਸਾਮਾਨਯ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਕੇ ਲਿਏ ਤਫ਼ਰਯੋਗ ਲਿਖੋਂ।
- (ਡ.) ਏਕ ਅਛੀਂ ਤਰਹ ਸੇ ਸੰਰਚਿਤ ਸ਼ੋਧ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੇ ਲਿਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਕਾ ਪੂਰਵ ਪਰੀਖ਼ਣ ਕਯੋਂ ਆਵਸ਼ਯਕ ਹੈ?
- (ਚ) ਸਾਕਸ਼ਾਤਕਾਰਕਤਾ ਕੇ ਪਖ਼ਪਾਤ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਿਏ।
- (ਛ) ਪ੍ਰੇਖ਼ਣ ਵਿਧਿ ਕੀ ਸਕਿਪਤ ਬਯਾਖ਼ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
- (ਜ) ਕਰੀਯਤਾ ਪੈਮਾਨੇ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ?
- (ਝ) ਕਯਾ ਆਪਕੋ ਲਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਸੰਖ਼ਯਾ ਕੇ ਸਾਪਦੰਡੋਂ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਅਨੁਸਾਨ ਲਗਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਨਮੂਨਾ ਲੇਨਾ ਪਰਯਾਪਤ ਹੈ?
- (ਞ) ਪੀਪੀਏਸ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ?
- (ਟ) ਗੈਰ-ਪੈਰਾਮੀਟ੍ਰਿਕ ਔਰ ਪੈਰਾਮੀਟ੍ਰਿਕ ਪਰੀਖ਼ਣ ਕੇ ਆਂਕੜੋਂ ਮੇਂ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਜ਼ਿਏ।
- (ਤ) ਕਿਲਮੋਗ੍ਰੋਵ ਸਮੀਸ਼ੋਵ ਪਰੀਖ਼ਣ ਕੇ ਕਿਸੀ ਏਕ ਅਨੁਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀ ਬਯਾਖ਼ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
- (ਡ) ਸਾਇਨ ਟੇਸਟ ਅਨਯ ਗੈਰ-ਪੈਰਾਮੀਟ੍ਰਿਕ ਪਰੀਖ਼ਣ ਆਂਕੜੋਂ ਸੇ ਕੈਸੇ ਖ਼ਿਨ ਹੈ?
- (ਫ) ਏਫ-ਸਾਖ਼ਿਯਕੀ ਕੇ ਕਿਸੀ ਏਕ ਉਪਯੋਗ ਕੀ ਬਯਾਖ਼ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
- (ਙ) ਸ਼ਤਰ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ?

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4)
ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

**_*_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੁਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:-

- (ੳ) ਖੋਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- (ਅ) ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- (ੲ) 'ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸੂਚੀ' ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।
- (ਸ) ਏ.ਪੀ.ਏ ਫਾਰਮੈਟ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗ਼ਾਰ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
- (ਹ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀ-ਟੈਸਟਿੰਗ ਇਕ ਵਧੀਆ ਢਾਂਚਾਗਤ ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂ ਹੈ?
- (ਕ) ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- (ਖ) ਨਿਰੀਖਣ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।
- (ਗ) ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
- (ਘ) ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਸਾਪਦੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ?
- (ਙ) ਪੀਪੀਐਸ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- (ਚ) ਗੈਰ-ਪੈਰਾਮੀਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਪੈਰਾਮੀਟ੍ਰਿਕ ਪਰੀਖ਼ਣ ਅੰਕੜੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੋ।
- (ਛ) ਕਿਲਮੋਗ੍ਰੋਵ ਸਮੀਸ਼ੋਵ ਟੈਸਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।
- (ਜ) ਸਾਈਨ ਟੈਸਟ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਪੈਰਾਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ?
- (ਝ) F- ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।
- (ਞ) ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(4)

भाग-1

2. प्रशस्ति पत्र की कम से कम चार विधियों की व्याख्या कीजिए। अपने उत्तर का समर्थन करने के लिए निम्नलिखित श्रेणियों में से प्रत्येक से एक काल्पनिक उद्धरण का प्रयोग करें:-
जैसे पत्रिका, पुस्तक, कामकाजी दस्तावेज, ऑनलाइन स्रोत।

3. शोध अभिकल्प से आप क्या समझते हैं? शोध प्रारूप के प्रकारों की विवेचना कीजिए।

भाग-2

4. साक्षात्कार आयोजित करने के नियमों पर चर्चा करें ताकि साक्षात्कार विधि के माध्यम से डेटा एकत्र किया जा सके।

5. विभिन्न प्रकार की प्रश्नावली की व्याख्या कीजिए।

भाग-3

6. विभिन्न प्रकार के अधिमान पैमानों की व्याख्या कीजिए।
7. आँकड़ों की विश्वसनीयता और सूचकांक की रचना के विभिन्न परीक्षणों की व्याख्या कीजिए।

भाग-4

8. अनुप्रयोगों की व्याख्या कीजिए: -
(क) क्रुस्कल-वालिस परीक्षण
(ख) जेड-टेस्ट
9. (क) सामान्य जनसंख्या वितरण से ८ अवलोकनों का एक नमूना १० का मानक विचलन देता है। दूसरे से १० अवलोकनों का दूसरा नमूना सामान्य जनसंख्या ५ का मानक विचलन देती है। क्या परिकल्पना समान विचरण योग्य है?
(ख) साइन टेस्ट और उसके अनुप्रयोगों की व्याख्या कीजिए।

-*_*_*-

(5)

भाग-1

2. ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਚਾਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਲਈ ਇਕ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਹਵਾਲਾ ਵਰਤੋ:-

- ਜਿਵੇਂ ਪਤ੍ਰਿਕਾ, ਕਿਤਾਬ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਆਨਲਾਈਨ ਸੋਮੇ
3. ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਖੋਜ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।

भाग-2

4. ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਧੀ ਵੱਲੋਂ ਡੇਟਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

5. ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

भाग-3

6. ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਤਰਜੀਹ ਸਕੇਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।
7. ਡੇਟਾ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸੂਚਕਾਂਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੈਸਟਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

भाग-4

8. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ: -
(ੳ) ਕ੍ਰਿਸਕਲ-ਵਾਲਿਸ ਟੈਸਟ
(ਅ) ਜ਼ੈਡ-ਟੈਸਟ
9. (ੳ) ਸਧਾਰਣ ਅਬਾਦੀ ਵੰਡ ਦੇ 8 ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ 10. ਦਾ ਮਾਨਕ ਭਟਕਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ 10 ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਆਮ ਅਬਾਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਭਟਕਣ 5 ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਸਮਾਨ ਵਿਚਰਣ ਯੋਗ ਹੈ?
(ਅ) ਸਾਈਨ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।

-*_*_*-